

Kort verslag & Advies

Informatieronde Dalfsen GR 2022

20 april 2022

1. Op 23 maart had ik het *eerste telefonische contact* met André Schuurman van GB. Hij stelde mij de vraag of ik voor de tweede keer beschikbaar wil zijn als informateur voor de gemeente Dalfsen. Ik heb er een etmaal over nagedacht (eenmaal goed uitgevoerd, is geen garantie voor een volgende keer) en heb de opdracht aanvaard, mits voldoende draagvlak voor mijn inzet en mits ik opnieuw goede ondersteuning zou krijgen. *De definitieve 'goedkeuring' kwam op 30 maart na afloop van het duidingsdebat.*

De ondersteuning kon niet meer worden gegeven door Henry van der Woude die dat in 2018 heeft gedaan, omdat hij als interim-gemeentesecretaris in een verstrengeling van belangen terecht zou kunnen komen. In plaats van Henry, kreeg ik *prima ondersteuning* uit de werkorganisatie van de gemeente: *Joost Leegwater, Raadsgriffier en Nicole Snellaars, strategisch adviseur.* Met beiden maakte ik op 29 maart kennis. Nicole en Joost zijn bij alle gesprekken aanwezig geweest en hebben niet alleen de agendering op zich genomen, aantekeningen gemaakt en dit in een 'single-view' overzicht geplaatst, zij hebben ook actief mee gedaan aan de gesprekken en hebben de informateur waar nodig, achtergrondinformatie mee gegeven. Wanneer de informateur van buiten de gemeente komt, is het soms écht noodzakelijk om verkregen informatie goed te begrijpen en te plaatsen: je kent als informateur niet alle namen van personen die voorbij komen, niet alle locaties voor bijvoorbeeld woningbouw en wat was er ook weer met die hondenuitlaat-plaats? Vanuit objectiviteit vind ik persoonlijk van een iets grotere afstand de situatie beschouwen om een goed advies te kunnen geven, plezierig en beter. Zeker ook, omdat het soms roerig kan zijn in de politiek, zoals er ook in Dalfsen reuring was in de afgelopen periode.

De geformuleerde opdracht aan de informateur luidt als volgt:

Onderzoek de mogelijkheden voor een meerderheidscoalitie(s), die recht doet/doen aan de verkiezingsuitslag. Geef een advies ten aanzien van de context en van programmatische (bespreek)punten.

2. Ik ben begonnen met het bestuderen van de verkiezingsuitslag (Proces Verbaal): de duiding is in het duidingsdebat aan de orde gekomen, maar was ook één van de eerste vragen in elk gesprek: 'hoe duiden jullie de uitslag? In de politiek worden veel uitslagen als 'winst' geïnterpreteerd door verschillende partijen. Dat kan soms, wanneer niet naar zetels wordt gekeken, maar na stemmenwinst per partij. Dan zijn er inderdaad wel verschillen in vergelijking met de vorige Gemeenteraadsverkiezing. Maar wat uiteindelijk telt, zijn natuurlijk de zetels om tot een meerderheidscoalitie te komen.

Politieke Partij	GR 2018	GR 2022	+/-
Gemeente Belangen	9	8	-1
CDA	5	6	+1
ChristenUnie	3	3	--
PvdA	2	2	--
D66	1	1	--
VVD	1	1	--

3. Daarna heb ik me verder verdiept hoe het de afgelopen vier jaren in Dalfsen is gegaan. Daar was ik overigens ook nieuwsgierig naar: hoe is het gegaan naar aanleiding van de vorige Informatie- en formatieronde? Hoe is dit uitgepakt?
4. Ik heb de verkiezingsprogramma's geanalyseerd, het overdrachtsdocument 2018-2022, de burgemeestersbrief gelezen en het Duidingsdebat beluisterd. De burgemeestersbrief gaf advies, input en richting en was in die zin nieuw, omdat zo'n brief bij voorgaande Gemeenteraadsverkiezingen er niet was. De burgemeestersbrief omschrijft bijvoorbeeld de complexiteit en hoeveelheid van onderwerpen waar de gemeente Dalfsen mee te maken heeft en brengt ter overweging de inzet van 4 wethouders in (niet 4 fte, alhoewel 4,4 fte maximaal beschikbaar), maar ook de aandacht voor bestuurlijke vernieuwing, waar onder een accent om 'de buitenwereld naar binnen te halen'. Daarmee is in de brief de bestuurlijke vernieuwing (iets dat ook in alle gesprekken aan de orde is geweest) meer geconcretiseerd. Ook bijvoorbeeld door een mogelijke inzet over gebiedswethouders. Dat laatste was spontaan of geholpen, ook een onderwerp in de gesprekken met de partijen.
5. Afgesproken is om eenzelfde aanpak te hanteren als in 2018: gesprekken met politieke partijen, met de burgemeester, met de directie/gemeentesecretaris. Er is een persbericht verschenen over aanpak en voortgang van het proces. Er is een collectieve, eenduidige terugkoppeling naar alle gesprekspartners. Dat gebeurt op woensdag 20 april. Aansluitend zal een persbericht verzonden worden. GB is de dag ervoor via een Teams-bijeenkomst op de hoogte gesteld. Alle andere gesprekken waren 'live', behoudens dat Rietje Lassche in het gesprek met de CU in Teams aansloot vanwege Corona.
6. Joost Leegwater heeft een gespreksschema opgesteld, waarbij in korte tijd alle gesprekken zijn gevoerd. Die gesprekken waren alle met twee personen. Behalve het gesprek met de burgemeester en de directeur, die ieder afzonderlijk, het gesprek alleen voerden. Er zijn notities gemaakt van de gesprekken, bestemd als geheugensteun voor de informateur om zijn advies op te stellen.
7. De gespreksronde was tussen zaterdag 2 april tot dinsdag 11 april. Vervolgens zijn de gespreksnotities uitgewerkt en is dit verslag opgesteld. Door het Paasweekeinde valt de presentatie nu op 20 april. Vier jaar geleden werd het verslag gepresenteerd op 18 april. Er is dus een vrijwel identiek tijdschema.
8. Om de gesprekken te structureren is een vragenlijst opgesteld die in elk gesprek is gehanteerd voor een halfopen interview. In vergelijking met vier jaar geleden zijn er enkele vragen aan toegevoegd: (1) hoe zijn de afgelopen vier jaar verlopen? (2) wat haalt u uit de burgemeestersbrief? De vragenlijst is als bijlage toegevoegd.
9. In tegenstelling tot vier jaar geleden hebben partijen aangegeven *geen* behoefte te hebben aan een *Raadsdocument*. Dit geldt voor alle partijen. Dualisme en debat moeten goed ingevuld blijven voor een kwalitatieve besluitvorming. Een raadsdocument zou afbreuk doen aan de gewenste flexibiliteit. Ook is aangegeven door verschillende partijen dat er belang wordt gehecht aan een sterke oppositie, juist ook in kwantitatief opzicht. Dat geeft ook mogelijkheden voor een coalitie met een kleine meerderheid. Een coalitie bestaande uit drie partijen in combinatie met tweederde van het aantal zetels, smoort het debat.
10. Ook voor een goede invulling van dualisme en het debat en op basis van vertrouwen, hebben partijen aangegeven te willen *werken op hoofdlijnen*. In veel gevallen zijn de verschillen ook weer niet al te groot tussen de partijen. Dat geldt ook voor een aanstaand *coalitieakkoord: werk op hoofdlijnen*. Het is lastig om vier jaar in detail te voorspellen, dat heeft geen zin.

11. *De duiding van de verkiezingsuitslag*: GB is de grootste partij geworden na de verkiezingen met 8 zetels en een toename in absoluut aantal stemmen. Dat is een verlies van 1 zetel, maar bij de vorige GR-verkiezingen waren twee zetels te danken aan een verdeling van de restzetels. Dat voordeel was er nu niet. Het CDA in Dalfts en heeft een zetel gewonnen en komt op 6 zetels. Dat is tegen de landelijke trend in van het CDA. De andere partijen behielden alle hun zetels van 2018. Al met al hebben dus geen grote zetel-verschuivingen plaats gevonden.

Los van de uitkomst in zetels gerekend, zijn er partijen die de onderliggende procentuele stemmenwinst benadrukken. Dat in ogenschouw nemende, zijn er ook andere winnaars, zoals de PvdA.

Een interpretatie van de uitslag is ook dat de huidige Coalitie (2018-2022) heeft gewonnen en dat de kiezer de coalitie heeft beloofd met opnieuw een bevestiging van bij elkaar 14 zetels en de twee grootste partijen. Met andere woorden: continueer deze coalitie. Dat ligt voor de hand met deze uitslag. GB wordt ook genoemd om het initiatief te nemen om tot een coalitie te komen.

Dat wil niet zeggen dat er geen andere mogelijkheden zijn. In totaal zijn er 5 mogelijkheden langs gekomen (er is ook nog wel een 6e te bedenken).

Aandacht vragen enkele partijen in de informatie-gesprekken voor vernieuwing, participatie en het debat. Dat kan ook in dezelfde coalitie vorm krijgen als de huidige. Zolang 'vernieuwing' een serieuze plaats krijgt in het coalitiedocument en dat daar ook in de uitvoering blijvende aandacht voor is.

Overigens niet alleen in het College, ook in de Raad. En ook in de Werkorganisatie. De kiezer vraagt niet om vernieuwing. Maar geeft wel signalen. De lagere opkomst bij de verkiezingen kán duiden op een grotere afstand tussen politiek-bestuur en kiezers. Dat kan wel een bestuurlijke vernieuwing rechtvaardigen. Dit kan ook een andere en eensluidende kijk op participatie geven en reden zijn om de structuur van bestuur en organisatie te bezien, bijvoorbeeld met de instelling van gebiedswethouders.

In een duiding van de uitslag is het belangrijk ook het opkomstpercentage mee te nemen. Vernieuwen om het vernieuwen is nooit een doel op zich. Maar als het bijdraagt aan een grotere betrokkenheid van inwoners en een hogere opkomst, dan dient het zeker een doel. De maatregelen (klein tot groot) die onlangs zijn uitgesproken ter uitvoering van hetgeen de visie op Goed Goan omvat, kunnen verder richting geven.

12. *De context*: uitgangspunt is een stabiele situatie voor de komende jaren te creëren waarbij vraagstukken van de komende jaren worden aangepakt. Er is reuring geweest. Vanuit dat oogpunt is er belang bij rust, stabiliteit, vertrouwen en contact met inwoners in de verschillende kernen. En er ligt een hoop werk te wachten.
13. De wijze waarop onderwerpen worden aangepakt, verdient aandacht. Participatie was vier jaar geleden een belangrijk onderwerp. Gebleken is dat er soms verschillend naar participatie en betrokkenheid wordt gekeken. En ook dat het om verbetering vraagt. Feit is dat straks het College verantwoordelijkheid draagt voor de betrokkenheid in de verschillende dossiers. Maar dat kan een College niet alleen. Het moet mogelijk zijn om vanuit een eensluidende visie te denken en deze ook toe te passen. De Raad heeft in december 2021 het beleidsplan Inwonerbetrokkenheid vastgesteld. Nu komt het aan op de uitvoering. De buitenwereld moet naar binnen, meer interactie met inwoners. Zoals ik het vier jaar geleden heb opgeschreven: *'maak er een checkpunt van in besluitvorming. Als je wilt behouden wat je nu hebt (een prettige woonomgeving, faciliteiten, rustig klimaat, sterke economische gemeenschap) dan moet je veranderen, om dit te behouden'*.

Kortom: (i) breng rust en vertrouwen; (ii) maak serieus werk van een eenduidige aanpak burgerparticipatie en -communicatie in beleid en strategie en in beleid; (iii) werk met z'n allen

aan de bestuurlijke vernieuwing en al die complexe onderwerpen waar Dalfsen nu en in de komende jaren voor staat. Complexe onderwerpen vragen om samenwerking.

14. Welke coalitie er ook komt adviseer ik op persoonlijke titel naast bovenstaande onder punt 13 enkele aandachtspunten, waar afspraken over gemaakt moeten worden:
- (1) organiseer in de formatiefase voldoende informele contactmomenten
 - (2) organiseer straks in het College ook weer een heidag
 - (3) werk aan een visie geef serieus aandacht aan communicatie/burgerparticipatie: Er zijn twee samenhangende documenten (Inwonerbetrokkenheid en Goed Goan), die vragen om executie en daadkracht vanuit Raad, College en organisatie.
 - (4) coalitiepartijen gaan voor een gezamenlijk programma, niet voor individuele profilering in de komende periode. De vraagstukken en onderwerpen zijn hiervoor te talrijk en te complex.
15. *Advies voor coalitievorming.* Er zijn verschillende mogelijkheden om te komen tot een meerderheidscoalitie. Overigens met een duidelijke eerste mogelijkheid die ik dan ook met *eerste optie* aangeef. Deze optie sluit naar mijn inzicht het meest aan bij de uitslag van de verkiezingen.

De eerste optie luidt: start een formatie gebaseerd op de continuering van de huidige coalitie van Gemeentebelangen en het CDA. Een dergelijke coalitie biedt een meerderheid in de raad van 14 zetels en biedt continuïteit.

Natuurlijk zal er gekeken moeten worden naar de programmatische kant in een formatiefase. De afstanden zijn overbrugbaar. Ook zal er moeten worden gekeken naar de procesmatige kant en de wijze van samenwerken. Dat geldt voor de fracties van beide partijen in de Raad, dat geldt voor de samenwerking in een College. In beide gevallen is er sprake van een nieuwe setting door het vertrek en de komst van personen.

Een coalitievorming kan in korte tijd vorm krijgen, indien beide partijen dit wensen. Er kan sprake zijn van een College met 4 wethouders (in personen, dat hoeft niet in fte-en), waar zowel GB als het CDA 2 wethouders levert. Daarin zit een wijziging ten opzichte van het huidige College van 3 wethouders. Een uitbreiding van wethouders wordt ook gerechtvaardigd door het aantal dossiers en de complexiteit ervan. Daar past wel een kanttekening bij: meer wethouders kunnen ook meer vragen en verzoeken tot ondersteuning opleveren voor de werkorganisatie. Daar moet aandacht voor zijn.

Een ander aandachtspunt: bestuurlijke vernieuwing kan niet alleen van de Raad of van de coalitiepartijen komen. In wezen heeft elke politicus-volksvertegenwoordiger een voorbeeldfunctie en voortrekkersrol.

Mochten de partijen niet uit deze eerste optie komen, dan zijn andere coalities denkbaar om tot een meerderheid te komen. Een mogelijkheid is een coalitie van GB met andere partijen. En er is ook een optie van een coalitie zonder GB van CDA, CU en PvdA. Het advies is eerst de eerste optie uit te werken in een formatiefase, omdat deze recht doet de verkiezingsuitslag, aan het criterium van een meerderheidscoalitie met voldoende kwantitatieve oppositie en omdat programmatisch er een akkoord gevormd moet kunnen worden.

16. *Programmatische onderwerpen* die besproken zijn:
- Wonen (algemene visie en per kern)
 - Duurzaamheid, energietransitie en plattelandvisie
 - Welzijn en sociaal domein (inclusief armoede)
 - Regionale samenwerking
 - Financiën op orde

Wijze waarop:

- Verschil in visies op onderwerpen zijn overbrugbaar
- Gebiedswethouders
- Inwoners-participatie
- Bestuurlijke vernieuwing (naar buiten gericht en ‘haal buiten binnen’) vereist sterk bestuur

17. Er zijn wel gedachten over de diverse *functies binnen de Raad*, zoals de voorzitters van de Raadscommissies, plaatsvervangend voorzitter van de Raad en voorzitter van het Raadspresidium, leden van de Werkgeverscommissie. De belangstelling is gepeild in de verschillende gesprekken. De invulling van de functies is verder niet ter sprake gekomen in de informatieronde. Wel is duidelijk dat kleinere partijen door de hoeveelheid aan werkzaamheden, moeilijker een extra taak op de schouders kunnen nemen.
18. Rest mij dat ik al mijn gesprekspartners dank voor het vertrouwen. Ik heb mooie, inhoudelijke en vertrouwelijke gesprekken kunnen voeren in een goede sfeer en op plezierige wijze. Je zou als informateur gerust kunnen stellen: met aandacht en evenwicht voor de inhoud en het proces.
19. Ik had niet in deze korte tijd tot dit advies kunnen komen zonder de ondersteuning van Nicole en Joost. Ondanks hun reguliere werk, hun gezin, partner of studie, hebben zij meer dan de volle 100% gegeven aan dit Informatieproces. Dank daarvoor. Ik weet dat Joost niet verder kan in een vervolg-formatiefase, vanwege mogelijke vermenging van taken en belangen. En dat hoort ook bij integriteit, precies waar Dalfsen voor staat: aan de gang, denken en doen! De formatiefase kan starten.
20. Ter afsluiting: natuurlijk heeft elke gesprekspartner (of gesprekspartners, want gesprekken worden door politieke partijen, niet alleen gevoerd), voorkeuren, een droomcoalitie, wensen voor de komende vier jaar. Het is verleidelijk om dan de gesprekken op te tellen en dan opnieuw het getal leidend te laten zijn. Daarmee zou er bijna een nieuwe democratie kunnen ontstaan. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. De informateur maakt een vertaling van de uitslag van de kiezers en zet deze om in een advies voor een haalbare en stabiele coalitie die de vraagstukken van Dalfsen in de komende jaren aan kan, gegeven de context.

Dalfsen/Nunspeet

20 april 2022

Roland Kip

Bijlage:

(Hulp)vragen ten behoeve van de informatieronde na de GR-2022 in Dalfsen

1. Hoe ziet u het politieke landschap in Dalfsen na de verkiezingen?
2. Wat zijn de belangrijkste verschillen (voor en na de verkiezingen) en hoe duidt u deze?
3. Welke partijen zouden de eerste gesprekken moeten voeren om te komen tot een stabiele coalitie?
4. Ziet u een rol weggelegd voor uw partij in deze gesprekken/formatie?
5. Wat is de wens-/droomcoalitie; wat is realiteit?
6. Wat zijn de uitdagingen waar Dalfsen een antwoord op moet geven?
7. Wat moet zeker in een coalitieprogramma komen te staan?
8. Hoe kijkt u naar een Raadsdocument?
9. Zijn er andere programmatische aandachtspunten?
10. Wat mag absoluut niet in een coalitieprogramma komen?
11. Hoe kijkt u naar de samenstelling van het College (aantal wethouders en wie levert deze?).
12. Hoe kijkt u naar de plv. voorzitter van de Raad?
13. Idem Presidium?
14. Idem van Raadscommissies?
15. Hoe kijkt u naar de afgelopen vier jaren; wat brengt dat voor de komende jaren en voor nu de informatie- en formatiefase?
16. Wat haalt u uit de burgemeestersbrief?
17. Zijn er nog zaken die ik moet weten en die nog niet aan bod zijn gekomen?